

Տիկ. Հերմինե Քեշիշեան – Պէքարեանը

ՎԱՐԴԳԷՍ ԳՈՒՐՈՒԵԱՆ

Տիկ. Հերմինե Քեշիշեան – Պէքարեան (մեր աշակերտութեան օրերուն՝ Օր. Քեշիշեան, անոր համար այս գրութեանս մէջ զինք «Օր. Քեշիշեան» պիտի կոչեմ), Մելգոնեանի այն ոսկեշղթան էր որ շուրջ յիսունհինգ (55) տարի Մելգոնեանի պատմութիւնն ու ոգին իր մէջ եւ իրմով կ'ապրուէր եւ յաջորդ սերունդներուն կը փոխանցուէր:

Օր. Հերմինե Քեշիշեանը Մելգոնեանէն շրջանաւարտ եղած էր 1950-1951 կրթաշրջանին: Ուրեմն, եթէ շրջանաւարտութենէն վեց տարի առաջ Մելգոնեան ընդունուած էր, ան 1945-էն մինչեւ 2000, 55 տարի արընչուած էր Մելգոնեանի կեանքով (5 տարի կարծեմ Լիմասօլի Ազգային Նախակրթարանին մէջ պաշտօնավարած է):

Եթէ նկատի ունենանք որ իր աշակերտական տարիներուն լսած է նախորդող տարիներու աշակերտներուն կեանքէն դրուագներ, ուրեմն շատ ետ կերթայ իր հոգեկան կապը Հաստատութեան հետ:

Վստահաբար Պրն. Սեպուհ Արգարեանին հետ (դասընկերը), անոնք Մելգոնեանի իրարու յաջորդող սերունդները իրարու կապեցին: Մելգոնեանի որբերու սերունդէն փոխանցուած ապրումներն ու աւանդութիւնները իրենց հոգիներուն մէջ ջերմացնելով, գտելով, եւ ամէն տարի, նորաստեղծ ապրումները, սովորութիւններն ու աւանդութիւնները զարգացնելով՝ զանոնք փոխանցեցին իրարյաջորդ սերունդներուն, եւ իրենց մաքուր կնիքը դրին Մելգոնեանի գունագեղ պատմութեան վրայ: Անոնք հին սերունդները նորերուն զօղեցին եւ նորերու հոգիներն ալ ջերմացուցին հիներու տաքուկ յիշատակներովը: Անոնք, սերունդներ ամբողջ դաստիարակեցին այն ոգիով՝ որ մենք հիմա «Մելգոնեանցիի ոգի» կ'անուանենք:

Օր. Հերմինե Քեշիշեանը Մելգոնեանի ամենա նշանաւոր հերթապահուհիներէն մէկն էր: Խի՛ստ էր, բայց զիտէր մեծ քրոջ նման հոգալ աղջիկներուն հոգեկան կարիքները: Չմոռնանք որ 11 – 13 տարեկան պարմանուհիները երբ Մելգոնեան գային, առաջին տարին, մանաւանդ առաջին շաբաթներուն, կարօտը կ'ունենային իրենց տուններուն, իրենց մայրերուն եւ մօրաքոյրներուն: Յիշենք նաեւ որ այդ թուականներուն, հայ աղջիկները տունը «բանտարկուած, ազատագրկուած» կ'ըլլային: Շատ կ'ապուած եւ շատ կ'ախեալ կ'ըլլային իրենց ծնողներէն: Հոս, Մելգոնեանի մէջ, այս աղջիկները առաջին անգամ ըլլալով իրենց «ազատութիւնը» կը գտնէին:

Ուրեմն, հերթապահուհիներուն վրայ շատ ծանր պարտականութիւն կ'իյնար արբունքի շրջանը նոր թեւակոխած աղջիկներուն «ազատութեան» վրայ հսկելու, անոնց ճիշդ դաստիարակութիւնը, ճիշդ ուղղութիւնն ու ճամբան ցոյց տալու դէպի անկախութիւն, ինքնաբաւութիւն եւ ինքնակառավարում:

Օր. Քեշիշեանը, հոս, առանց մանկավարժական բարձր վկայականներու, առանց հոգեբանական համալսարանական խորունկ հիմնութեան, բնագոյաբար, հաւանաբար ի՛ր իսկ փորձառութեան վրայ հիմնուած, ուղղութիւն պէտք էր տար այդ պատանիներուն՝ վաղուան աղուոր աղջիկները ըլլալու:

Ըսի որ Օր. Քեշիշեանը խիստ էր: Եթէ պէտք ըլլար՝ ձայնն ալ կը բարձրացնէր աշակերտներուն վրայ, խիստ կը յանդիմանէր, եւ երբեմն ալ կը լացնէր աղջիկները: Ժամանակ մը ետք, այդ աղջիկներ կը զգային որ այդ «բարկութեան» ժամանակ «յանդիմանութեամբ» ցանուած դաստիարակչական հունտերը, իրենց անմեղ արցունքներով որոգուած, գեղեցիկ ծաղիկներ որպէս կը ծլէին իրենց նկարագրի պարտէզներուն մէջ: Եւ մեր մելգոնեանցի աղջիկներու հոգիներու պարտէզներուն մէջ ծիածանի բոլոր գոյներով գեղեցկացած, բուրումնաւէտ նկարագրի գիծերը աւելի եւս կը գեղեցկացնէին անոնց հոգեկան, մտաւորական թէ ֆիզիքական աշխարհները:

Բնչու՞ կը կարծէք որ ես մելգոնեանցի աղջկայ հետ ամուսնացայ ... :

Կադանդի շրջանին, նոր շրջանաւարտ եղած աշակերտները միշտ շնորհաւորական քարդեր կը դրկէին իրենց սիրած ուսուցիչներուն: Օր. Քեշիշեանը ամենաշատ շնորհաւորական քարդ ստացող ուսուցչուհին կ'ըլլար: Աշակերտները, աւարտելէն ետք նոյնիսկ, կը գնահատէին իր արժէքը:

Հակառակ իր շատ խիստ հերթապահուի ըլլալուն, երբ Կարգապահական Յանձնախումբի ժողովներու ժամանակ աշակերտի մը կարգապահական հարցը ճշդելէ ետք պատիժի մասը պիտի որոշէինք, Օր. Քեշիշեանը միշտ շատ ներողամտութեամբ կը մօտենար հարցին եւ թելթել պատիժ մը կ'առաջարկէր:

«Հայտէ ճանրմ, տղան բան մը ըրէր անցեր է, մեղք է, ինչ կը մեծցնէք կոր հարցը», կըսէր: Ըսեմ որ եթէ ինք որպէս հերթապահուի կամ որպէս արենուշապետ պատժէր, պատիժը շատ խիստ կ'ըլլար: Շատ ուշադիր էր որ տղաքը առանց արտօնութեան աղջկանց կողմը չանցնէին, սխալմամբ աղջկայ մը հետ չխօսէին:

«Հայտէ ծօ, կողմդ անցիր նայիմ. աղջիկ, ասդին եկուր նայիմ, չէ՞ս ամչնար»... : Բնչէ՞ն պիտի ամչնային, չեմ գիտեր: Օրէնքն ու աւանդութիւնները պէտք էր յարգուէին սակայն: Եւ ճիշդ, հաւանաբար այս իսկ պատճառով, տղոցս համար շատ յարգի էր «գաղտնիէն» մեր «մարդ»ոց հետ խօսիլը: Այդ «գաղտնի» տեսակցութիւնները պատճառ կ'ըլլային երբեմն որ մենք աւելի կ'ապուէինք մեր աղջիկներուն: Չէ՞ որ արգիլուած պտուղը աւելի համով կ'ըլլայ ... :

Օր. Քեշիշեանը խոնարհագոյն կարգերուն կրօնի, պատմութեան եւ աշխարհագրութեան դասերն ալ կը դասաւանդէր: Բնականաբար շատ պահանջկոտ էր, եւ իր այդ պահանջկոտութեան պատճառով, իր աշակերտները շատ լաւ սորվեցան այդ նիւթերը:

Դպրոցի արենուշապետն ալ էր Օր. Քեշիշեանը: Եւ Մելգոնեանի արենուշապետ ըլլալը դիւրին գործ չէր: 1955 թուականէն մինչեւ իր հրաժարած տարին (2000), բացի հինգ տարիներէ, ան ձեռնհասօրէն վարած էր արենուշական շարժումը:

Արիներուն հետ կազմակերպուած խարոյկահանդէսներուն ժամանակ, արենուշները յայտագրին մէկ մասը իրենք պէտք էր կատարէին: Երգեր, պարեր, կենդանի պատկերներ, եւայլն: Օր. Քեշիշեանը պէտք էր ղեկավարէր բոլոր խաղերը, քանի որ արիապետները միշտ «ծանր» մարդիկ կամ աշակերտները կ'ըլլային: Եղբ. Կիրեղեանը թէ Եղբ. Ճիզմէճեանը

բաւականին դանդաղաշարժ մարդիկ էին: Եղբ. Անմահունին՝ «դուրսէն» էր, եւ հետեւաբար խարոյկահանդէսի յայտագրին չէր մասնակցեր:

Կը մնար Օր. Քէշիշեանը, որ պէտք էր խանդավարէր, աշխուժութիւն մտցնէր յայտագրին մէջ: «Արտուտիկը» երգ-խաղը ի նք պէտք էր սկսէր, առաջնորդէր եւ երգը իր լրումին հասցնէր: Head and Shoulder երգի ժամանակ, ոտքի՝ մարզանք ալ պէտք էր ընէինք եւ անձկանօք կը սպասէինք որ աղջիկները քիչ մը շատ ծռէին... :Յունարէն, ֆրանսերէն թէ անգլերէն երգ-խաղերը ի նք պէտք էր դեկավարէր: Եւ խարոյկահանդէսին յայտագիրը, նախկին խարոյկահանդէսի յայտագրէն տարբեր եւ աւելի լաւ պէտք էր ըլլար:

Մելգոնեանի «Յուշամատեան»ին մէջ կը կարդանք. «Կիպրոսի տասը Queen's Guide-երէն ութն եղած են մելգոնեանցի արենուշներ. Կղզիին հանրապետութեան վերածուելէն ետք, առաջին կարգի բոլոր արենուշները եղած են մելգոնեանցիներ, թիւով 14: Իսկ 1967-1968 տարեշրջանին 18 արենուշներ ստացած են 154 պէճեր, երեսոյթ մը որ հաւանաբար բացառիկ է արենուշական շարժումի պատմութեան մէջ»:

Մելգոնեանի արենուշներու խումբերը այցելած են Անգլիա, Զուիցերիա, Յունաստան եւ Հայաստան: Անոնց պատրաստած բանակումներն ու բանակումներու ժամանակ ցուցադրուած ձեռային աշխատանքները այնքան մը գնահատուած են Կիպրոսի Արենուշական Շարժումի Կեդրոնական Վարչութեան կողմէ, որ առաջարկած են այդ ձեռային աշխատանքներէն նմուշներ ցուցադրել Կեդրոնին մէջ:

Հոս յիշեմ որ իր այս ամբողջ գործունէութիւններուն մէջ, Օր. Քէշիշեանը 1979-ին, Մելգոնեանի արենուշական շարժումի երեսունամեակին առիթով, արենուշներուն հետ միասին, «Անուշեղէններու Ուղեցոյց» անունով խմորատիպ գրքոյկ մըն ալ պատրաստած է, ուր 60 տեսակի տարբեր անուշեղէններու եւ խմորեղէններու պատրաստութեան ուղեցոյցը, ձեւագիրը (recipe) կայ:

Արենուշական այս բոլոր ծանր աշխատանքները Օր. Քէշիշեանը կը կատարէր «հասարակական կարգով», այսինքն՝ կամաւոր:

Կադանդի երեկոներուն պատրաստութեան մէջ ալ Օր. Քէշիշեանի պարտականութիւնները շատ էին: Հանդիսասրահի զարդարումի պատասխանատուն ինքն էր: Հակառակ որ աւարտական դասարանի աշակերտները պէտք էր սրահը զարդարէին, Օր. Քէշիշեանը պէտք էր ապահովէր եւ հսկէր այդ գործընթացքին: Նոյնպէս՝ աղջկանց ճաշարանի տօնական զարդարումը: Ասոնք աւանդութիւն դարձած էին:

Կադանդի գիշերը, բնականաբար ընթրիքը երկսեռ կ'ըլլար: Ճաշարաններէն մէկուն «քէյֆ»ի պատասխանատուն Պրն. Արգարեանը կ'ըլլար, միւսինը՝ Օր. Քէշիշեանը: Ճաշը հազիւ կերած, պէտք էր երգերը սկսէինք: Երբեմն ոմանք մեներգներով հանդէս կու գային: Տարի մը ես ալ Տին Մարթինին «Return to Me» երգը երգեցի, Վահէ Վարդապետեանի կիթարի ընկերակցութեամբ: Շատ լաւ ...խայտարակուեցայ: Երգին բառերն անգամ լաւ չէի գիտէր, բայց ... :

«Սեղանն է Առատ» երգով կը սկսէր «խրախճանք»ը: Ծափերով- մափերով տաս-տասնըհինգ երգ կ'երգէինք եւ ընթրիքը կը հասնէր իր լրումին: Ըսեմ որ հոգաբարձական կազմէն Խաժակ

Պալատունին, իր ոսկեգոյն փոքր տետրակն ալ կը հանէր եւ քանի մը երգեր ալ ինք կը սկսէր մեներգել եւ ապա ամէնքս կը միանայինք:

Տարիները անցան, մենք մոռցանք Օր. Հերմինէ Քէշիշեան - Պէքարեանի խստութիւնները, եւ այսօր, յուզումով կը յիշենք զինք որպէս աղջկանց հերթապահուիին եւ արենուշապետը: Իր ձայնը, արենուշական խարոյկահանդէսներուն, կադանդի երեկոներու երգերուն թէ «այլապէս»՝ տակաւին կը յամենայ մեր ականջներուն եւ յիշողութեանց մէջ:

Երանի հիմա Մելգոնեան ըլլայինք, հոգ չէ, թող բարկանար, թող պոռար, թող պատժէր մեզ, բայց հոն ըլլայինք եւ ինչու չէ, իր անուշ ժպիտն ալ վայելէինք:

Օ՛, Օր. Քէշիշեան, գիտե՛ս աշակերտներդ որքա՛ն կարօտցած են քեզ:

Լոս Անճելըս, 2017

